

FÖRVETET

EN TIDNING FÖR DIG INOM JORDBRUK OCH LANDSBYGD | LÄNSSTYRELSEN I JÖNKÖPINGS LÄN | NR 1 2018

*– Hur mår våra fyrbenta
vänner på landet?*

TA HAND OM MIG!

Jag har alltid identifierat mig som en lantis | Varför så
mycket kontroller? | Nyheter i SAM Internet | Viktigt att
tänka på när du gör din ansökan! | Långa slaktköer ställer
till problem

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

FÖRVETET

Länsstyrelsen i Jönköpings län
Telefon 010-223 60 00
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se
Webb www.lansstyrelsen.se/jonkoping

KONTAKT

Lars Sandberg, Avdelningschef
Landsbygdsavdelningen,
Länsstyrelsen i Jönköpings län
E-post lars.sandberg@lansstyrelsen.se

PRENUMERATION

Önskar du prenumerera på Förvetet
kontakta Länsstyrelsens växel.
Prenumerationen är kostnadsfri.
Telefon 010-223 60 00
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se

AD OCH GRAFISK FORM

Susanne Odelrot

FOTO

Framsida bild Länsstyrelsen
i Jönköpings län, Camilla Zilo

UPPLAGA

5 200 exemplar

TRYCK

Printfabriken

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Förvetet delfinansieras
av EU-medel

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Så ska smålands skogar växa

Skogen är viktig i Småland. Vi har mycket skog, hög tillväxt och stora natur- och rekreationsvärden. Småland är Sveriges främsta skogsregion mätt i sysselsättning, förädlingsvärde och omsättning. Det småländska skogsbruket och skogsindustrin omsätter cirka 40 miljarder och sysselsätter över 16 000 personer. Här finns en stor del av landets träförädling, framstående forskning och inte minst ett stort engagemang från regionens 40 000 skogsägare. Stora världsledande industrier tillsammans med många småföretagare och en stark entreprenörsanda bidrar till Smålands starka varumärke. Sveriges gröna guld är i hög utsträckning Smålands!

Den 25 januari presenterades den Regionala skogsstrategin för Småland på Asa Herrgård. Det är Sveriges första regionala skogsstrategi och den är framtagen i bred samverkan och dialog mellan de småländska länsstyrelserna, regionerna, Skogsstyrelsen, Linnéuniversitetet, Jönköping University, LRF samt Södra och Sveaskog. Strategin har fått rubriken ”Smålands skogar får värden att växa”.

Kompetensförsörjningen kommer framöver att vara en avgörande faktor för skogsnäringen. Utbildning och forskning behöver utgå från det sydsvenska skogsbrukets särskilda förutsättningar och i regionen finns starka universitet med koppling både till skogsbruk, skogsindustri och småföretagande. En viktig del i strategin är att vi nu arbetar tillsammans för ett sydsvenskt skogligt och skogsindustriellt kompetenscentrum.

Nu ska det bli verkstad av skogsstrategin! Till den regionala skogsstrategin finns också en handlingsplan med ett antal prioriterade åtgärder som ska genomföras för att bidra till att målen med skogsstrategin nås. Genom konkreta åtgärder kan vår skog i ännu större utsträckning bidra till jobb, ekonomisk tillväxt, biologisk mångfald, folkhälsa och en god livsmiljö i ett attraktivt Småland. Den småländska skogen med alla dess värden kommer att stärkas ytterligare.

Lars Sandberg
Avdelningschef, Landsbygdsavdelningen

DETTA NUMRETS FÖRFATTARE

Vill du komma i
kontakt med någon
artikelförfattare?

Vi nås via telefon 010-223 60 00
e-post fornamn.efternamn
@lansstyrelsen.se

Friederike Ermold

Maria Åkesson

Jan-Ola Karlsson

Sara Leufvén

Lone Möller

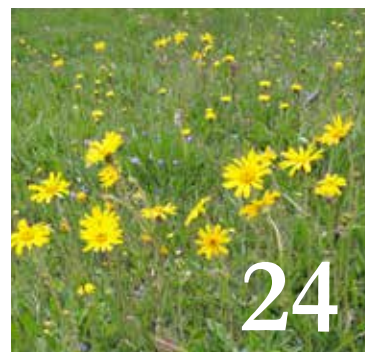
Lars Sandberg

Sara Gabriellsson

Patrik Westerlund

Innehåll nr 1 2018

- 4 Du tar väl hand om dina vänner?**
Hundar och katter som bor på landet kan ofta leva ett väldigt gott liv men det finns en hel del att tänka på som hund- eller kattägare även på landet.
- 6 "Jag har alltid identifierat mig som en lantis"**
Möt Helena Jonsson, nyillträdd landshövding i Jönköpings län.
- 8 Varför så mycket kontroller?**
Många är vi säkert som upplever att myndigheternas kontroller är både omfattande och tidsödande – men de fyller faktiskt en viktig funktion.
- 12 Nyheter i SAM Internet**
Har du koll på vad som gäller? I år finns ett antal nyheter som kan vara bra att ha koll på.
- 14 I datorstugan får du hjälp med SAM**
Länsstyrelsen erbjuder även i år datorstuga där du kan få hjälp med att göra din SAM-ansökan i SAM Internet.
- 15 Viktigt att tänka på när du gör din ansökan!**
- 16 Slipp försenade utbetalningar vid överlåtelse av mark**
Ska du överlåta mark till någon annan? Se då till att vara ute i god tid och använd rätt blankett.
- 18 Minskade möjligheter till ändringar av SAM-ansökan**
Från och med i år kan du inte längre ändra grödkod i din SAM-ansökan efter den 15 juni.
- 19 Ett bidrag till en bättre miljö**
Miljöproblemen i haven, sjöar och vattendrag är många. Lokala åtgärder för att lösa dessa problem kan få stöd genom LOVA-bidraget.
- 20 Långa slaktköer ställer till problem**
Det är många nötkreatursuppfödare som den här vintern har fått sina önskade slaktdatum flyttade.
- 22 Bredbandsträff på residenset**
Regeringen vill koppla upp hela landet.
- 24 Rädda mångfalden**
Vissa arter sprider sig utan att vi kan kontrollera dem och ställer till skada på något sätt.
- 28 Äggsta goda recept**
Lär dig laga ägg på ett nytt sätt lagom till Påsk.
- 30 Smått och gott från länet**
Här kan du läsa om just lite smått och gott som händer runt om i Jönköpings län.

Du tar väl hand om dina vänner?

Hundar och katter som bor på landet kan ofta leva ett väldigt gott liv där de kan få utlopp för fler av sina naturliga beteenden än djur som hålls i stan. Det är dock en hel del att tänka på som hund- eller kattägare även på landet.

Text Sara Leufvén | Foto Symbolbilder.se och Camilla Zilo

Många som bor på landet har hund för sällskap och som arbetskamrat.

En kattunge ska inte lämna mamman innan den fyllt tolv veckor.

Du gör klokt i att välja hundvalp från en seriös uppfödare som endast säljer valpar som är vaccinerade, avmaskade och veterinärbesiktade, då minskar risken för att du köper dig problem. Hundvalpar får lämna sin mamma när de fyllt åtta veckor

Tänk på att registrera hunden i Jordbruksverkets hundregister. Gå gärna med i den lokala hundklubben för att kunna gå på kurser med din hund.

TRYGG HUND

Den unga hunden behöver mycket sällskap och trygghet i sin nya familj. Den som jobbar hemma har utmärkta förutsättningar för att ta hand om och forma en trygg hund. Det är inte lämpligt att hålla en valp i hundgård på samma sätt som man kan göra med en vuxen hund, då valpen behöver mer social kontakt.

SKÖN KOJA

Hundar som hålls i hundgård ska ha tillgång till en isolerad och ventilerad koja. Kojan ska vara stor nog för att hunden eller hundarna ska kunna ligga avslappnat och vara försedd med ett vindfång så det inte kan blåsa rakt in. I hundgården ska det också finnas en upphöjd liggplats som är minst 50 cm hög.

I övrigt ska hundgården erbjuda hundarna skydd från sol och vind samt ha ett underlag som inte blir lerigt. Hundar som hålls i hundgård permanent måste rastas utanför hundgården minst en gång per dag och få umgås med människor tillräckligt länge varje dag för att få sitt sociala behov tillfredsställt.

Det är inte tillåtet att ha hunden bunden eller i löplina istället för att rasta den med promenader.

Man får inte förvara hunden i bilen annat än i samband med transport och den får sitta kvar i bilen max tre timmar då bilen står stilla.

KATTER FRÅN OLIKA HÅLL

Katter trivs ofta mycket bra på lantbruk och det är också vanligt att det finns flera katter på en gård. Ofta kommer det katter som flyttar in på gården. Detta kan vara katter som är födda både i det fria och katter som kommer från en familjemiljö. Katter har ofta stort revir och slår sig gärna ner där de hittar mat. Så du som fodrar dina katter ute, riskerar att dra till dig fler katter.

De katter som du fodrar regelbundet och varaktigt räknas som dina katter och du har därmed ansvar för dem. Du måste se till att du vet hur många katter du har, hur de ser ut och du måste kunna han-

tera dem tillräckligt för att kunna behandla dem ifall de blir sjuka.

Katterna ska ha tillgång till utrymmen där de kan söka skydd från väder och vind. På vintern måste de ha tillgång till ett varmt utrymme. De ska ha tillsyn minst två gånger per dygn.

HÅLL KOLL PÅ TILLSTÅND

Du får ha max nio vuxna katter och ta max två kullar per år. Om du har fler katter än så, måste du ha tillstånd från Länsstyrelsen. För att få tillstånd ställs en rad krav på den person som sköter katterna och på de utrymmen där katterna vistas.

Du bör kastrera dina katter, så du inte får oönskade kattungar. Om de inte kastreras kan du snabbt få fler katter än du önskar. Kattungar får inte lämna sin mamma innan de är tolv veckor gamla.

Det är bra om du id-märker dina katter och du bör hålla dem vaccinerade mot kattpest och kattsnuva. ■

VAD ÄR EN LANDS- HÖVDING?

Vilgot, 5 år

– En brandman! Och en brandbil.

Signe, 7 år

– Jag tror det är en hövding som äger ett landskap.

Alma, 5 år

– En Landshövding är en som rövar rövare, som Mattis Ronjas pappa.

”Jag har alltid identifierat mig som en lantis”

Hon känner starkt för landsbygden – och för staden. Tillsammans med sin man driver hon en gård i Tranås och hon brinner för hållbarhetsfrågor ut olika perspektiv.

Text Patrik Westerlund | Foto Camilla Zilo

Möt Helena Jonsson, nybliven landshövding i Jönköpings län.

- För mig är landsbygden basen och stammen som gör att landet fungerar. Här finns de resurser som har byggt vårt välstånd. Här finns åkern, skogen, naturkapitalet och inte minst människorna, säger Helena Jonsson med allvar i blicken.

Hon är sedan den 15 januari i år ny landshövding i Jönköpings län. Närmast kommer hon från LRF, Lantbrukarnas riksförbund, där hon satt som förbundsordförande under åren 2011 till 2017.

Att hon skulle blir landshövding efter det uppdraget var inte alls självklart. Istället höll hon på att hamna i rikspolitiken för Center-

partiet, där hon efter provval blev namn nummer två på listan, bara toppad av partiledaren Annie Lööf.

- Efter tiden inom LRF visste jag inte vad jag skulle arbeta med. Den typen av uppdrag som jag hade där slutför man och då kör man ända tills man når målnöret. Så jag hade faktiskt inte börjat planera för vad jag skulle göra med resten av mitt yrkesliv, säger Helena.

Intresset för samhällsfrågor har dock alltid funnits där och därför var politiken kanske inte ett helt oväntat val, men så kom telefonsamtalen som omkullkastade alla planer.

- När civilminister Ardalán Shekarabi erbjöd mig uppdraget som landshövding blev jag förvånad. Det

var verkligen inget som jag hade haft en tanke på.

Men för Helenas del var det inget svårt val, hon tackade ja och har nu ett förordnade som sträcker sig fram till år 2024.

- Jag ser långsiktigt på mitt uppdrag, säger hon och fortsätter:

- För mig är hållbarhetsfrågor viktiga. Det gäller ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och ekologisk hållbarhet. Alla tre aspekterna är lika viktiga och måste fungera tillsammans om vi ska skapa ett biobaserat samhälle med tydligare kretslopp och optimal användning av resurserna.

Fritiden ägnar Helena Jonsson främst åt familjen – och korna,

så klart. På gården strax utanför Tranås bedriver hon och maken Göran Johansson Krav-certifierad Herefordavel.

- Men egentligen är det min man som får stå för arbetet eftersom jag inte har möjlighet att kombinera arbetet på gården med uppdraget som landshövding.

Helena bor på residenset i Jönköping på vardagarna, men under helgerna försöker hon så ofta det är möjligt att åka hem till familjen och djuren. Där trivs hon.

- Jag har nog alltid identifierat mig som en lantis. När jag kommer hem till gården känner jag en särskild sorts frihetskänsla. ■

VAD ÄR EN LANDSHÖVDING?

Otto, 6 år

– En höna eller kan det vara en bonde!

Henry, 7 år

– Typ en sån där soldat från förr i tiden som vaktar en by på vikingatiden.

Ville, 6 år

– En indiangubbe.

Varför så mycket kontroller?

Kontroller, kontroller, kontroller. Varför alla dessa kontroller? Många är vi säkert som upplever att myndigheternas kontroller är både omfattande och tidsödande – men de fyller faktiskt en viktig funktion.

Text Jan-Ola Karlsson | Foto Camilla Zilo och Symbolbilder.se

Att kontrollerna är alldeles för omfattande och ibland även ett tidsödande orosmoment i vardagen tycker många som söker de olika jordbrukserättningarna. Självklart ligger det på myndigheterna att utföra en så effektiv och korrekt kontroll som möjligt med kunden i centrum i ett allt mer komplext regelverk kring jordbruksstöden.

Men det går faktiskt för lantbrukare att förekomma och underlätta en eventuell fältkontroll.

Vid nästan alla fältkontroller kontrolleras att arealerna stämmer med ansökan. Arealavvikelse som leder till eventuella sanktioner är

idag relativt ovanliga. Den så kallade blockdatabasen där all jordbruksmark finns registrerad är idag så nära verkligheten man kan komma. Det finns cirka 130 000 hektar jordbruksmark i Jönköpings län. Men landskapsbilden är långt ifrån statisk, därför pågår en ständig ajourhållning av blockdatabasen såväl via flygfoton inne på kontoret som ute i verkligheten. Men med teknikens hjälp närmar vi oss säkert snabbt möjligheten till en optisk granskning av satellitbilder av all mark i realtid. Mindre försök med drönare kommer att utföras i år. Kanske blir det optisk granskning av ständigt nya satellitbilder som kan möjlig-

göra att arealerna i SAM-ansökan aldrig kan bli fel? Troligtvis kommer satellitbilder och laserskanning även att användas för att kontrollera om de olika skötselkraven är uppfyllda som att skörda åkrar eller att hävda betesmarker.

DU HAR ANSVARET

Tänk på att även om länsstyrelsen hela tiden ajourhåller jordbruksblocken så är det du som stödsökande som har ansvaret för att det är rätt arealer i din ansökan. Ibland blir åkrarna mindre på grund av försumpning eller svårbrukade hörn, väldigt ofta så vandrar skogen in på betesmarken. Eller kanske betar du

DJURMÄRKNING

- Märk djuren i tid
- Beställ alltid ersättningsbrickor direkt om ett djur tappat ett märke.
- Rapportera elektroniskt och utnyttja undantaget
- Rapportera nya händelser varje vecka
- Är du osäker på om du behöver flera produktionsplatsnummer - kontakta Jordbruksverket

ett större område än vad blocket är?

Gör en snabbkoll över dina block. Ändra dina block i din SAM-ansökan om det behövs.

DJURMÄRKNING

Det som leder till mest avdrag och sanktioner vid fältkontroll är brister i märkning, rapportering och journalföring av nötkreatur. Förutom att det blir avdrag på de djurkopplade stöden kan sådana brister generera en tvärvillkorsavvikelse som även påverkar många andra stödformer. Dessa kontroller är ofta också väldigt tidskrävande och svåra att få en bra arbetsgång på för oss på Länsstyrelsen. Något som verkli-

gen underlättar både för dig som lantbrukare och för oss vid kontroll är om du rapporterar elektroniskt, till exempel via CDB Internet, och samtidigt utnyttjar undantaget från journalföring. Vi behöver då inte utföra någon kontroll av stalljournalen och besöket vid kontrolltillfället blir mycket kortare.

Visst önskar även vi att det funnits bättre och säkrare sätt att identifiera djuren än dagens öronbrickor. Det finns flera orsaker till att djuren tappar brickorna. Men för att slippa avdrag och sanktioner för omärkta eller enmärkta djur - beställ alltid ersättningsbrickor så fort du ser att ett djur tappat ett märke. Vid

en fältkontroll kontrollerar vi alltid om ersättningsbrickor är beställda för djur som saknar märken.

GRÖDKOD

Den vanligaste grödkoden som används i SAM-ansökan är 50, vallodling. Ungefär 65 procent av åkermarksarealen är ansökt som grödkod 50. Det är vanligt att vi ändrar denna grödkod vid kontroll till grödkod 49, en vallgröda som inte är godkänd för miljöersättning eller ekologisk produktion. Det är vallar som domineras av smalbladiga gräs, ohävdarter eller andra arter som inte är insädda.

Definitionen för grödkod 50, vall-

Jordbruksmark ska brukas aktivt.

Vallodling.

odling, är något man odlar, alltså en sådd vallgröda som skördas/betas under 3-4 år och därefter bryts för insädd av ny gröda. Självklart finns det ingen exakt gräns när en vall övergår i den vi kallar grödkod 49. Men tänker man på ordet vallodling så blir det rätt självklart att vanlig gräsbevuxen mark inte är någon odling. Idag används grödkod 49 på fyra procent av åkermarksarealen. I verkligheten är det säkert mer än 25 procent.

Tänk på vid SAM-ansökan om det verkligen är en odling av vallgröda? Om inte - sök grödkod 49.

JORDBRUKSAKTIVITET

Vad är aktivitetskravet? Huvudsakligen till att aktivitetskravet infördes var att se till att marker som det utgår jordbruksstöd för skulle vara

mark som används till någon form av jordbruksproduktion. Marker som ligger i träda under flera år har ju inte längre med jordbruksdrift att göra och därför behövs ingen kompensande ersättning för skötsel.

Vad menas då med jordbruksaktivitet? Det är marker där man utför traditionell odling, som anläggs för sådd och som skördas/betas. Det lägsta kravet är att växande gröda ska slås av. Vid en eventuell fältkontroll ska det framgå tydligt i oktober månad att en jordbruksaktivitet utförts. Sök inte stöd för marker där inte aktivitetskravet uppfylls. Det är i stort sett bara för grödkod 60, träda, som det finns undantag i vissa fall.

SKÖTSELVILLKOR

Skötselvillkor för betesmarker.

Betesmarker ska hållas fria från igenväxning och vara väl avbetade i oktober. Även om övervägande delen av betesmarkerna sköts mycket bra så är flera betesmarker helt obebetade och har ibland varit så under flera år när vi kommer på kontroll. Det blir alltid avdrag och eventuellt fråga om hävning av åtagandet.

Sök inte stöd på betesmarker som du inte använder till bete.

DOKUMENTATION

För flera av ersättningarna ingår det i villkoren att det ska finnas dokumentation om olika uppgifter. Det gäller särskilt vid kontroll av ekologisk produktion, tvärvillkors- och djurkontroller. Vi har ofta problem med att få tillgång till alla dokument vi behöver vid kontrolltillfället. Det blir tidsödande kompletteringar och

De flesta ersättningar kräver att lantbrukaren dokumenterar sina uppgifter.

i vissa fall avdrag och sanktioner för att det inte finns någon dokumentation. Vi kommer i fortsättningen inte att prioritera några kontrollföretag i kommande utbetalningar där vi inte får tillgång till erforderlig dokumentation vid kontrolltillfället.

ATT TÄNKA PÅ

Har du ersättning för ekologisk produktion, djurbaserade ersättningar eller unga lantbrukare - kolla upp vilken dokumentation du alltid behöver ha tillgänglig hemma på gården för att uppfylla villkoren för de olika ersättningarna. Vi kontrollerar alltid denna dokumentation på plats i samband med en kontroll.

Vid ofullständig eller utebliven dokumentation vid kontroll riskeras inte bara avdrag. Handläggningen av sådana ärenden prioriteras ofta

ned, vilket också innebär försenad utbetalning.

VARFÖR KONTROLLER?

Och varför är det då så många och omfattande kontroller? Självklart för att det är stora summor pengar som utgår i ersättningen. Reglerna och villkoren blir hela tiden mer komplexa. Men det går påverka! Antalet kontroller som ska utföras påverkas av hur mycket brister som upptäckts tidigare år. Vår erfarenhet från många års kontrollarbete är att många brister vid kontroller beror på att man som stödsökande inte har full koll på de olika villkoren som gäller för ersättningarna och vad eventuella avvikelser får för följder i form av sanktioner och återkrav.

Självklart kan vi inte helt slippa

ifrån kontroller. Men vi är övertygade om att lite extra tid i samband med SAM-ansökan kan göra att vi får en smidigare och snabbare handläggning av kommande utbetalningar och på sikt färre kontroller. Gå igenom din ansökan skifte för skifte, sätt dig in i vilka villkor som gäller i de olika ersättningarna och se över dina djur så att alla är märkta och korrekt rapporterade. Förhoppningsvis blir en eventuell fältkontroll då ett naturligt inslag i att rätt utbetalning görs för utförd tjänst till samhället. ■

Nyheter i SAM Internet

- Även i år loggar du in i SAM Internet med e-legitimation via Mina Sidor eller <http://www.jordbruksverket.se/saminternet>. Läs mer om e-legitimation här bredvid.
- Kraven på noggrannhet och kvalitet har höjts på skiften som hämtas från föregående år. Om skiftet ligger för mycket utanför blockets gränser eller om skiftena överlappar varandra för mycket hämtas inte skiftena från föregående år utan du får själv rita om skiftena på de blocken. Använd gärna funktionen auto-rita skifte när du ska ändra ett skifte på ett block så blir det lättare rätt! Finns det flera skiften på blocket ska du använda funktionen ändra eller dela skiftet.
- Det finns en spärr i Ange gröda och stöd om att det inte får skilja mer än 0,3 hektar mellan det ritade skiftet och den angivna skiftesarealen i Ange gröda och stöd. Skiljer det mer kommer du inte kunna spara utan måste rita om skiftet eller ändra den ansökta arealen. Skiften med grödkod 77 (skyddszon mot vattendrag) omfattas inte av dessa kontrollfunktioner.
- Om du försöker ta bort ett block som ligger i ett Natura 2000-område dyker det nu upp en varning om det direkt i kartan.
- I år visar SAM Internet föregående års ekologiska fokusareal på skiftet i Ange gröda och stöd. Observera att uppgifterna inte är sparade som ansökta i år, utan de visas bara så att du enkelt kan se vad du angav förra året på det skiftet. Du kan också se totalt angiven ekologisk fokusareal i procent i rapporten Underlag för förgröningsstödet.
- I år visar SAM Internet beslutade åtaganden om det finns några. Du kan se beslutade åtaganden för miljöersättningarna Betesmarker och slätterängar, Restaurering av betesmarker och slätterängar samt Skötsel av våtmarker och dammar. Finns det ännu inget beslutat åtagande visar SAM Internet ansökta åtaganden för 2015, 2016 eller 2017. Ansökt åtagande för dessa år visas under varje block under Karta och Skiften för blockbundna åtagande samt under fliken Åtagande
- Nytt för i år är att du kan bifoga filer och bilder tillsammans med din SAM-ansökan. Du kan endast bifoga filer av typen pdf och bilder i format jpg/jpeg och png. Varje fil får vara högst 5 MB i storlek och du kan ladda upp maximalt tio filer. Du kan bara skicka in filer som är en del av ansökan. Som underlag för aktiv jordbrukare och stöd för unga jordbrukare. Certifikat eller överlåtelse t ex kommer inte godkännas som bifogad fil.
- Om du har ett blockbundet åtagande i något av följande stöd: Betesmarker och slätterängar, Restaurering av betesmarker och slätterängar, Ekologisk produk-

SAM 20

GLÖM INTE ATT SISTA ANSÖKNINGSDAG FÖR INLÄMNANDE AV SAM-ANSÖKAN UTAN AVDRAG ÄR 12 APRIL.

tion, Omställning till ekologisk produktion, Våtmarker och dammar samt Skyddszoner söker du om ändringar i åtagandet under Ange gröda och stöd genom att kryssa i rutan och ange en text om varför du vill ändra och vad du vill ändra. För vall, minskat kväveläckage, djurhållning i ersättningen för ekologisk produktion samt djurhållning i ersättningen för omställning till ekologisk produktion som inte är blockbundna skriver du under Övriga uppgifter.

- Om du har fått din ansökan om stöd till unga jordbrukare godkänd tidigare, så är det nu ikryssat på förhand i SAM Internet att du söker utbetalning för stödet under alla de år som du kan ha rätt till det. Du kan kontrollera att uppgifterna stämmer genom att gå till fliken Övriga uppgifter, under fliken Stöd till unga jordbrukare samt stödrätter ur nationella reserven. Du måste dock gå in varje

år och ange startår och i förekommande fall även personnummer. Tänk också på att kontrollera så att uppgifterna är rätt.

- Grovfoderareal som används för att beräkna djurenheter och typ av jordbruk för kompensationsstödet summeras i rapporten Summering av areal.
- Om du ska söka stöd för ett block som någon annan redan har i sin ansökan, så kan du nu se det när du lägger till blocket i kartan i SAM Internet. Du får också en varning om det i listan Mina fel och varningar.
- Om du har blockändringsförslag görs detta under Block i Karta och skifte, inte under Övriga uppgifter. Lägg inte till ett nytt block om du vill utöka ett befintligt block utan föreslå ändring av block. ■

E-LEGITIMATION

För att kunna logga in på SAM Internet och göra din ansökan behövs en e-legitimation. För mer information om e-legitimation, www.bankid.com

Ska någon annan göra ansökan åt dig måste du ge en fullmakt till den personen. Fullmakt ges genom att en blankett fylls i och skickas till Jordbruksverkets webbplats. Blanketten finns på Jordbruksverkets webbplats. Du kan även ge fullmakt till någon annan via Mina sidor på Jordbruksverkets webbplats.

MINA SIDOR

På mina sidor kan du hålla koll på allt som rör din SAM-ansökan. Här kan du se vad som händer med din ansökan. Du kan se när Länsstyrelsen fattat beslut om dina utbetalningar. Du kan ändra ditt bankkontonummer dit dina stödutbetalningar ska ske. Alla personuppgifter som adress, telefonnummer med mera ändras på Mina sidor, inte i SAM Internet. Du behöver bara ha e-legitimation för att kunna logga in på Jordbruksverkets webbtjänst Mina sidor.

018

I datorstugan får du hjälp med SAM

Länsstyrelsen erbjuder även i år datorstuga där du kan få hjälp med att göra din SAM-ansökan i SAM Internet.

Datorstugan vänder sig till dig som enskild lantbrukare och som vill få hjälp med din egen ansökan. På plats finns personal från Länsstyrelsen för att hjälpa till, svara på frågor och vara teknisk support. Har du inte så mycket datorvana måste du ta med en bekant som har datorvana så hjälps ni åt med att göra ansökan. Observera att personal från Länsstyrelsen inte får göra din ansökan, du är själv ansvarig för de uppgifter du fyller i.

ÖPPETTIDER

Datorstugan öppnar den 27 mars och har öppet tisdag, onsdag och torsdag fram till sista ansökningsdag som är den 12 april. (den 29 mars endast öppet på förmiddagen). Datorstugan finns i entréhallen på Länsstyrelsen

- Tisdag, onsdag och torsdag klockan 10.00 och 13.00
- Även kvällsöppet på onsdag 4 april och tisdag 10 april klockan 16.00.

ANMÄLAN

Det är obligatorisk anmälan till datorstugan, annars kan vi inte garantera att det finns en ledig dator. Boka i god tid, det är först till kvarn som gäller! Även i år är det i första hand Mobilt Bank-Id som ska användas vid inloggning. Har du ingen möjlighet att skaffa det är det viktigt att du uppger det vid anmälan till datorstugan. Anmälan och bokning av dator görs via Länsstyrelsens gemensamma kundtjänst 0771-67 00 00

HJÄLPTELEFON

Har du frågor om hur du gör din ansökan i SAM Internet kan du ringa Länsstyrelsernas gemensamma kundtjänst 0771-67 00 00. Från och med 26 mars kan du även få hjälp på kvällar och helger på samma telefonnummer.

Viktigt att tänka på när du gör din ansökan!

- När du hämtar uppgifter från föregående år, och om det finns markklass på blocket, auto-ritar SAM Internet skiftet och hämtar ansökta uppgifter enligt markklassen. Om det finns flera markklasser på samma block hämtas skiftena enligt markklassen, men då får du fylla i ansökta uppgifter själv.
- Även i år måste du rita skifte på alla block som finns med i din ansökan.
- Vill du inte söka gårdsstöd för skiftet måste du ange detta under övriga upplysningar under övriga uppgifter.
- Du kan se om du uppfyller villkoren i förgröningsstödet. Hur stödet är beräknat framgår under fliken Karta och skiften, under flik Förgröningsstöd.
- Under ”Övriga upplysningar” ska du skriva upplysningar som rör din ansökan. Det kan vara till exempel:
 - Ange skiften som du inte söker stöd för
 - Söka stödrätter ur nationella reserven för mark du inte har kunnat bruka för till exempel vägarbete
 - Ange om du odlar mer än en gröda på ett skifte
- Under kartverktyget kan du klicka i ”visa markklasslager” och se detaljerade uppgifter om fastställda markklasser.
- Under ”Föreslå ändring av block” under Block i Karta och skifte ska du ENDAST skriva kommentarer som rör ändringar av ett jordbruksblock, till exempel gränsändringar. Funktionen ska bara användas när du verkligen vill göra en permanent förändring på blocket.
- Nya block som du inte tidigare sökt ersättning för ska uppfylla definitionen för sökt ägoslag då ansökan skickas in. Marken ska gå att använda i sitt syfte. På betesmarken ska det till exempel finnas en etablerad grässvål, sly ska vara röjt och stängsel ska vara uppsatt. Detta gäller även då du vill utöka blocket.
- Försäkra dig om att den mark du söker stöd för kommer att användas som jordbruksmark under hela året.
- Var noga med att undersöka att du har förfoganderätt för den mark du söker stöd för.
- Läs igenom alla fel, varningar och observera innan du skickar in ansökan. Även om alla varningar och observationer inte går att få bort så är det viktigt att du tagit ställning till informationen och varningstexterna.
- Du är själv ansvarig för alla uppgifter i din SAM-ansökan. Det gäller både de uppgifter som redan finns i SAM Internet och de uppgifter som du själv skriver in. ■

HAR DU VÄLHÄVADE MARKER AV NATURTYPEN NATURBETESMARK?

Om du inte redan har ersättning för särskilda värden sök det i SAM ansökan. Välskötta naturbeten är nästan alltid berättigade till särskilda värden.

ÖVERLÅTARE/ÖVERTAGARE

Om du ska överta alla block och skiften från en överlåtare finns det en möjlighet att automatiskt föra över block och skifte till din SAM-ansökan. Det viktiga är då att varken du eller överlåtaren har påbörjat ansökan i SAM Internet för att detta ska kunna ske! Ta kontakt med din länsstyrelse så hjälper vi dig! Glöm inte att sedan kontrollera så att de aktuella blocken har förts över!

☞ Läs mer om överlåtelser på sidan 16.

Slipp försenade utbetalningar vid överlåtelse av mark

Ska du överlåta mark till någon annan? Se då till att vara ute i god tid och använd rätt blankett. På så sätt kan du slippa onödiga förseningar.

Text Sara Gabrielsson | Foto Symbolbilder.se

Ska du ta över eller lämna ifrån dig mark finns det saker att tänka på för att undvika försenade utbetalningar. Länsstyrelsen ser att det finns en risk att överlåtelser som görs på blankett inte kan hanteras under 2018. I många fall behöver du dock inte använda någon blankett. Om du inte ska ta över ett åtagande, utan bara mark, räcker det att du och överlåtaren kommer överens om vilken mark du ska ta över. Sedan tar du med den marken i din SAM-ansökan. Det är då viktigt att överlåtaren tar bort de aktuella blocken ur sin SAM-ansökan. Sker överlåtelsen efter det att SAM-ansökan har skickats in går både överlåtaren och

övertagaren in och ändrar i sin ansökan i SAM-internet så att marken finns hos den som ska ta över den. Om övertagaren inte har lämnat in någon ansökan om stödet eller ersättningen sedan tidigare måste ändringen göras senast den 12 april, som är sista ansökningsdag. Gäller överlåtelsen endast stöd eller ersättningar som övertagaren redan har i sin ansökan kan man göra ändringen fram till den 15 juni, som är sista ändringsdag.

ÖVERLÅTELSE AV ÅTAGANDE

Ska du lämna ifrån dig eller ta över ett helt eller delar av ett åtagande måste du dock använda dig av blanketten ”övertagande av åta-

ganden och utbetalning av miljöersättningar 2018”. Blanketten är ny för stödår 2018 och är en av två blanketter som ersätter blanketten ”övertagande av SAM-ansökan och åtagande” från tidigare år. I blanketten ska du ange vilka åtaganden som överläts. Gäller det delar av ett åtagande ska du även ange vilka block det gäller i blanketten. I övrigt gör du precis som vid överlåtelse av mark utan åtagande, det vill säga att övertagaren tar med marken i sin SAM-ansökan och överlåtaren tar bort aktuella block ur sin. Den enda skillnaden är att du som övertagare ska ange under övriga upplysningar att du söker utbetalning enligt det åtagande du tar över. Tar du över

ett åtagande för vallodling ska du även ange vilka skiften du söker utbetalning för. De tidpunkter som gäller för denna form av överlåtelse är de samma som för mark utan åtagande.

UNDVIK ÖVERLÅTELSE

Efter den 15 juni går det i vissa fall att ta över eller lämna ifrån sig mark genom att använda blanketten ”övertagande av hela SAM-ansökan 2018”. Du bör dock undvika att använda denna blankett för att slippa försenade utbetalningar. Länsstyrelsen vet inte när det kommer att vara möjligt att hantera dessa överlåtelser. Om du ändå gör överlåtelser på denna blankett gäller följande.

Överlåtaren måste ha lämnat in en SAM-ansökan senast den 12 april. Dessutom måste överlåtelserna gälla hela jordbruksföretaget det vill säga hela SAM-ansökan och överlåtarens samtliga åtaganden. Blanketten är ny för stödår 2018 och är en av de två blanketter som ersätter ”övertagande av SAM-ansökan och åtagande” från tidigare år. Blanketten ska ha kommit in innan det har fattats något beslut om utbetalning för något av överlåtarens stöd.

ÖVRIGT ATT TÄNKA PÅ

Tänk på att du måste föra över stödått separat. Detta gör du i Jordbruksverkets e-tjänst ”föra över stödått” på mina sidor.

Om överlåtelserna omfattar djurvälståndssättningarna eller hotade husdjursraser gäller särskilda blanketter eftersom dessa stöd inte handläggs av länsstyrelsen utan av Jordbruksverket. Samtliga blanketter för överlåtelse av jordbruksföretag hittar du på Jordbruksverkets hemsida.

När ett dödsbo överlåter SAM-ansökan eller åtagande på blankett ska bouppteckningen bifogas till överlåtelserna. Finns det flera delägare av dödsboet ska dessutom en fullmakt skickas in. Samtliga delägare av dödsboet ska underteckna fullmakten för den som undertecknar ansökan. ■

Minskade möjligheter till ändringar av SAM-ansökan

Från och med stödår 2018 kan du inte längre ändra grödkod i din SAM-ansökan efter den 15 juni.

Text Sara Gabrielsson | Foto Camilla Zilo

Jordbruksverket har fattat ett beslut om hur sena ändringar ska hanteras från och med stödår 2018. Detta innebär att det efter den 15 juni, som är sista ändringsdag, bara finns möjlighet att minska arealen på block och skiften eller ta bort block och skiften ur ansökan.

Tidigare har det även gått att ändra grödkod efter sista ändringsdag om det innebar att du sökte lika mycket stöd eller mindre jämfört med den tidigare grödkoden. Detta är inte längre möjligt.

Du kan minska arealen i din ansökan när som helst under året men

om du vet att du behöver ändra din ansökan ska du göra det så snart som möjligt. Om länsstyrelsen hittar fel i din ansökan vid handläggningen eller om länsstyrelsen meddelat dig att din ansökan ska kontrolleras, får du inte ändra eventuella fel som hittas i kontrollen. ■

Sista
ansökningsdag i
andra omgången
30 april 2018.

Ett bidrag till en bättre miljö

Miljöproblemen i haven, sjöar och vattendrag är många – från övergödning, till miljögifter och vandringshinder. Lokala åtgärder för att hjälpa lösa dessa problem kan få stöd genom LOVA-bidraget.

Text Friederike Ermold

LOVA står för LOkala VAttenvårdsprojekt och är lämnat för att stödja lokala projekt som bidrar till en bättre havs- och vattenmiljö, och då i första hand till en minskad belastning av kväve och fosfor till våra vatten.

Nytt för i år är att det finns möjlighet att få en större andel av en åtgärd finansierad, dvs. upp till 90 procent (90 procent gäller åtgärder som minskar internbelastning i sjöar; 80 procent alla andra åtgärder). Dessutom är det nu möjligt att söka bidrag för fler typer av åtgärder. Nu kan även åtgärder som rör miljögifter (fritidsbåtar), omhändertagande av förlorade fiskeredskap samt olika restaureringsåtgärder genomföras med LOVA-bidrag. Det alltså utöver åtgärder som har som mål att minska mängder av näringsämnen i vatten. Dessutom ökar det totala bidraget under 2018 jämfört med tidigare år.

HEM KAN SÖKA OCH NÄR?

Bidraget kan sökas av kommuner och ideella sammanslutningar (dvs.

icke vinstdrivande organisationer/föreningar). Även kommunala bolag och ekonomiska föreningar som drivs utan vinstsyfte kan söka. Samarbetsprojekt kommuner emellan och mellan kommuner och ideella organisationer går också utmärkt.

FÖR VAD KAN DU SÖKA?

Bidrag kan ges för att planera och genomföra konkreta åtgärder som ska leda till minskade mängder av näringsämnen i vattendrag, sjöar och hav. Övergödningsinsatser är och kommer fortsatt att vara det högst prioriterade området. Nytt är även att LOVA-stöd kan fås för åtgärder som rör miljögifter kopplade till fritidsbåtar, omhändertagande av förlorade fiskeredskap samt olika restaureringsåtgärder. Stöd kan ges även till uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder enligt ovan. Bidrag kan dock inte sökas för projekt som redan har påbörjats eller för åtgärder som enligt lag eller annan författning är skyldig att genomföras. ■

EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER

- Etablering eller restaurering av våtmarker.
- Näringsreducerande åtgärder inom jordbruket (exempelvis strukturkalkning och olika former av skyddszoner mot vattendrag).
- Kretslopps lösningar för enskilda avlopp.
- Lågflödesmuddring i sjöar.
- Biomanipulering.

☞ Ansökningsblanketten och mer information finns på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/jonkoping.

☞ Mer information om LOVA finns även på Havs- och Vattenmyndighetens webbplats www.havochvatten.se.

Kontaktperson:

Länsstyrelsen i Jönköpings län
Friederike Ermold
friederike.ermold@lansstyrelsen.se
Tel: 010-223 62 01

Långa slaktköer ställer till problem

Köerna på landets slakterier har den senaste tiden varit långa. Bland annat som följd av höga slaktpriser. Men hur ska man göra för att undvika djurskyddsproblem när slaktköerna blir för långa?

Text Sara Leufvén | Foto Symbolbilder.se

Det är många nötkreatursuppfödare som den här vintern har fått sina önskade slaktdatum flyttade längre fram i kalendern. De som anmälde djur till slakt i december, fick ett preliminärt slaktdatum i mitten av mars. Det finns flera anledningar till de långa slaktköerna, både att det finns fler slaktdjur än tidigare år och att många valt att föda upp djuren till en högre slaktvikt då slaktpriset varit högt. Brist på grovfoder har också gjort att producenter velat slakta fler djur än tidigare planerat. Även efterfrågan på nötkött hos konsumenterna påverkar slakteriernas verksamhet. De slaktar helt enkelt inte fler djur än de har köpare till.

Länstyrelsens djurskyddshandläggare har sett att de ovanligt långa slaktköerna ställer till med mycket problem hos djurhållarna. Många

nötkreatursuppfödare berättar om problem med att få iväg anmälda djur till slakt, foderbrist och ströbrist. Det har också varit många djurskyddsanmälningar där allmänheten reagerat på smutsiga djur och överbeläggning under hösten/vintern 2017/2018. Som djurhållare är man skyldig att se till att alla djur har tillgång till rätt utrymmen, att de hålls i en bra miljö, har tillräckligt med foder och strö samt hålls rena.

ATT TÄNKA PÅ

Det allra bästa är att ha lite ”luft i systemet”. Planera inte för att ha stallet helt fullt, utan välj att ha några platser tomma utifall de beräknade slaktdatumen flyttas framåt.

Många har löst problemet med platsbristen inomhus med nyinköpta ligghallar, så att de kan hålla djuren på utedrift med tillgång till

hage. Se faktaruta.

En del lantbrukare har sålt fler djur till liv än de tänkt från början. Kontakta livdjursförmedlare för att se vilka möjligheter som finns. Det är även bra att försöka ha ett eget kontaktnätverk med andra djurhållare, det kan finnas någon i närheten som gärna köper livdjur.

DJURSKYDDSPROBLEM

Använd inte kalvningsboxar och sjukboxar till permanent förvaring av djur. Många har använt dessa platser till både kalvar, ungdjur och vuxna djur då det blivit fullt på de ordinarie platserna. Om kalvningsbox och sjukbox är upptagna, har djur som ska kalva eller som blir sjuka inte tillgång till dessa boxar och det räknas då som en brist vid en djurskyddskontroll.

Ha inte fler djur i gruppboxar än

Djur som hålls utomhus ska ha tillgång till en ligghall med ren och torr ströbädd

det finns plats till. Överbeläggning leder ofta till smutsiga liggytor och smutsiga djur.

Undersök möjligheterna att köpa in strö och foder i god tid innan ditt egna strö eller foder tar slut. Att stå med fler djur än man räknat med under vintern leder till att det går åt mer foder och mer strö än beräknat. Snåla inte på strö. Det leder till smutsiga liggytor och smutsiga djur.

Djur som tvingas ligga i gödsel och urin, får lätt så kallat gödselpansar då gödsel och urin torkar fast i pälsen. Om djuren får gödselpansar förlorar pälsen sin värmeisolerande effekt och djuren får smärtsamma skador i huden. Om det är ont om halm, behöver man komplettera med annat strö som spån eller torv. Djuren ska alltid ha tillgång till rena och torra liggytor.

Håll inte djur ute utan skydd. Djurskyddshandläggarna har träffat på flera gårdar där man hållit djuren ute utan tillgång till ligghall. Detta är inte tillåtet, alla djur som hålls ute ska ha tillgång till en ligghall med tak, tre väggar och en ren och torr ströbädd. ■

LIGGHALLAR

- Hallen måste placeras på en väl-dränerad och hållfast mark, så det inte blir djup lera runt den.
- I hagen måste det finnas lämpliga platser för foderhäck och vattenkar, där marken inte blir för upptrampad. Det ska också gå att vattna djuren tillräckligt under de kalla perioderna, då vattnet fryser. Bäst är om djuren kan ha fri tillgång till vatten, då det inte är säkert att djur med lägre rang dricker tillräckligt om man bara ger vatten två gånger om dagen.
- Använd tillräckligt mycket strö för att bädden ska hålla sig torr och ren.
- Om korna kalvar vintertid så måste de ha möjlighet till att göra detta i en ren och torr ströbädd, man ska också kunna ställa i ordning en kalvningsbox vid behov.
- Kalvar under tre månader ska ha tillgång till en kalvgömma där de vuxna djuren inte kommer in.

Bredbandsträff på residenset

I mitten av januari besökte statssekreterare Alf Karlsson Jönköping och residenset för att prata om snabb internetuppkoppling.

Text Patrik Westerlund | Foto Länsstyrelsen

Landshövding Helena Jonsson och statssekreterare Alf Karlsson.

Senast år 2025 bör hela Sverige ha tillgång till bredband, säger Alf Karlsson.

Problemen med dålig, för långsam eller i vissa fall obefintlig internetuppkoppling i länet är något som bland annat Länsstyrelsen arbetar med att försöka råda bot på. Detta görs främst via stöd genom det som kallas för landsbygdsprogrammet. Hittills har Länsstyrelsen i Jönköping beviljat stöd cirka 138 miljoner kronor till bredbandsutbyggnad, men det finns ansökningar inne för omkring 300 miljoner.

Nu har regeringen dock beslutat att skjuta till extrapengar för att nå målet om att alla ska ha tillgång till bredband senast år 2025. För att bättre få koll på hur det målet ska nås i Jönköpings län hölls en träff

på residenset i Jönköping i mitten av januari dit samtliga kommuner, regionen, länsstyrelsen och representanter för Näringsdepartementet var bjudna.

Skillnaderna mellan tätort och landsbygd är stora i länet. Ser man till de hushåll som ligger i tätort har nästan sju av tio tillgång till bredband, medan motsvarande siffra för landsbygden är knappt fyra av tio.

Alf Karlsson, statssekreterare hos digitaliseringsminister Peter Eriksson, tycker att frågan är angelägen: – Vi har en strategi som driver förändring, men frågan är komplicerad. Man måste sätta detta i perspektivet att vi har hushåll som fick el för inte allt för länge sedan, säger han.

Även landshövding Helena Jonsson håller med om att frågan är

viktig för länet.

– En stabil och snabb internetuppkoppling är nödvändigt idag, oavsett om man bor i centrala Jönköping eller på en mindre ort ute på landsbygden. Det handlar om möjligheten att driva företag, om att länet ska vara attraktivt för den som vill flytta hit och inte minst är det en förutsättning om vi ska fortsätta att vara en tillväxtregion.

Ett problem, utöver själva finansieringen, är att det finns hushåll som inte är beredda att investera i en snabb uppkoppling mot nätet.

– Vad gör vi med dem som tackar nej? Det är oerhört viktigt att få folk att vilja gå med om vi ska lyckas nå våra mål, säger Alf Karlsson. ■

REGERINGENS BREDBANDSMÅL

Totalt har länets tilldelat 144 mkr och dessa medel är beviljade och utbetalade till 8 projekt

- År 2020 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s
- År 2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet
- År 2025 bör hela landet ha tillgång till bredband (98 procent 1 Gbit/s, 1,9 procent 100 Mbit/s, 0,1 procent 30 Mbit/s)

SÅ MYCKET PENGAR HAR DELTATS UT

Totalt har länets tilldelat 144 mkr och dessa medel är beviljade och utbetalade till 8 projekt.

- Haurida-Vireda, Aneby, 10 168 858 kr
- Ralången, Aneby, 8 372 881 kr
- Svarttorp, Lekeryd, Hakarp, Jönköping, 28 212 053 kr
- Norra Mo, Jönköping, 16 527 620 kr
- Ödestugu/Tenhult, Jönköping, 10 587 163 kr
- Reffele, Gislaved, 13 579 081 kr
- Vfiber, Vaggeryd, 24 013 826 kr
- Vaggeryds östra fiber, Vaggeryd, 27 397 112 kr
- **Summa:** 138 858 594 kr

Rädda mångfalden

Många arter i vårt land har på något sätt kommit hit med människans hjälp. En del främmande arter har funnits sig väl tillrätta och vi tycker nog lite till mans att de tillhör den naturliga svenska floran och faunan idag. Några arter trivs lite för bra och sprider sig utan att vi kan kontrollera dem och ställer till skada på något sätt. De betraktas då som invasiva.

Text Lone Möller | **Foto** Symbolbilder.se och Lone Möller

Främmande arter som ohämat sprider sig i landskapet och hotar den biologiska mångfalden eller skadar den nytta vi har av mångfalden kallas invasiva främmande arter. Det är arter som med människans hjälp passerat naturliga spridningsbarriärer och på så sätt tagit sig till Sverige och länderna inom EU. Det är djur och växter som kommer med ballastvatten, som tar sig fram genom grävda kanaler mellan flodsystem, arter som medvetet satts ut i naturen, akvarier som töms ut i närmsta dike, importerade trädgårdsväxter eller skadegörare som kommer med importerad frukt och grönt. Att två tredjedelar av alla invasiva arter är kärlväxter beror på den aktiva trädgårdsnäringen men viss skuld kan

även kastas på Carl von Linné och hans lärjungar som släpade hem mängder av växter från sina resor.

Vissa nya arter som, avsiktligt eller oavsiktligt, förs in i vårt land kan ha positiva socioekonomiska värden. Men de har i många fall även stor negativ påverkan på den biologiska mångfalden, människors hälsa eller orsakar stora samhälls-ekonomiska kostnader.

Signalkräfta och jätteostronet är exempel på arter som både ger positiva effekter, ökat fiske och möjligheter att plocka ostron, och negativa genom att de för med sig parasiter eller konkurrerar med inhemska arter om föda och levnadsutrymme. Spansk skogssnigel, den så kallade mördarsnigeln, och amerikansk kammanet är exempel

på arter som har lett till stora ekonomiska skador för olika näringar och för den enskilde.

Problemet med invasiva främmande arter har länge varit uppmärksammat av forskare men ändå haft låg politisk prioritet. Principen om frihandel gör att regleringar kopplade till främmande arter direkt påverkar den fria handeln. Idag sker det mycket arbete om invasiva främmande arter och EU-länderna har enats om ett antal invasiva främmande arter som kan ställa till stor skada och som ska bekämpas eller åtminstone begränsas.

GEMENSAM LISTA

2016 godkände EU-kommissionen den första gemensamma listan med arter som bedöms hota den bio-

Slätteräng med svinrot, jungfrulin och fläckigt nyckelblomster.

logiska mångfalden eller ha andra sociala eller ekonomiska skadliga effekter inom EU. Det ska kanske tilläggas att arter som finns naturligt inom EU inte kommer med på en gemensam lista. Det gäller till exempel spansk skogssnigel eller vattenlevande arter som svartmunnad smörbult och vandrarmussla som naturligt lever i Svarta Havet men tagit sig hit och gör stor skada. En arts taxonomi, det vill säga släktskap, ska också vara klar. Blomsterlupin är inte samma sak i Sverige som i Nederländerna och innan arten utretts kommer den inte med på EU:s lista trots att den hotar att slå ut värdefull vägkantsflora i Sverige. Den gemensamma listan utgör så att säga en minsta gemensam nämnare och är ett resultat av många

politiska överväganden. Tyskland motsatte sig exempelvis att jättelokan kom med 2016 eftersom bekämpningen skulle kosta enorma summor. 2017 kom jättelokan dock upp på den reviderade listan.

Förutom den EU-gemensamma listan kan varje land upprätta nationella listor som ska godkännas av EU-kommissionen. Några sådana listor finns inte ännu men arbete pågår vid Artdatabanken på Sveriges Lantbruksuniversitet. Av EU:s stater är det bara Spanien som kommit något vart med sin nationella lista.

En art som finns med på listan över invasiva främmande arter får inte föras in, säljas, bytas, odlas eller födas upp, flyttas eller släppas ut i miljön. Jättébalsamin finns i mängder av trädgårdar. Gör den oss till

brottslingar? Djurparker och botaniska trädgårdar kommer att behöva tillstånd att få hålla dessa arter men hur det är med privatpersoner vet vi inte ännu. En svensk lag är på gång framåt sommaren.

LISTADE ARTER I SVERIGE

Av 37 arter på 2016 års lista finns sex arter i Sverige och av dem endast två arter i vårt län, signalkräfta och gul skunkkalla. Medan signalkräftan är vanlig i länet så växer den gula skunkkallan ännu så länge bara på ett fåtal lokaler i Alseda och Nye.

I augusti 2017 togs ytterligare arter upp på listan, bland annat jättébalsamin och jätteloka som är väl spridda i länet, sidenört som finns i en del trädgårdar och smal vattenpest som upptäckts i närheten

Gul skunkkalla.

av Tranås. Den vanliga vattenpes-
ten som finns på fler platser i länet
kommer troligen med när listan
revideras nästa gång. Dessutom
listades mårhund och bisam som
båda finns i Norrland samt nilgås
som besökt länet några gånger.

BEKÄMPA INVASIVA ARTER

Det förebyggande arbetet är viktigt.
Att vänta tills arten redan etablerat
sig betyder en mycket högre kost-
nad. Redan idag beräknas kostna-
derna för kontroll och skador för
de tolv etablerade arterna i Sverige
till mellan en och 4 miljarder kro-
nor. Exempelvis kan rengöring av
båtbottnar och ballastvatten hindra
spridning vattenlevande organis-
mer och nya växtarter kan hållas i
karantän innan de kommer ut på
marknaden.

När en ny invasiv främmande
art på den gemensamma EU-listan
upptäcks i ett land inom EU har
myndigheterna tre månader på sig
att starta bekämpningen av arten.
Arter som ännu inte har hunnit
sprida sig ska utrotas. Invasiva arter
som redan fanns i landet när listan
upprättades ska utrotas om det

gäller små bestånd eller bekämpas
och förhindras att sprida sig vidare
om arten redan är väl spridd. Om
kostnaden att utrota en viss art är
högre än skadan arten orsakar får
den leva kvar. Hos oss gäller det till
exempel signalkräftan vars sprid-
ning ska förhindras genom förbud
mot fortsatt utplantering, odling
och import. Det har länge varit för-
bjudet att flytta signalkräftor mellan
olika vatten, något som ändå sker.
Den inhemska flodkräftan som en
gång hade en mycket stor ekono-
misk betydelse är idag starkt hotad.

En av de första arterna som
forskningen tidigt koncentrerade
sig på att bekämpa var mårhund
som kommer in via Finland i norra
Sverige. Mårhund kan göra stor
skada på bland annat fågellivet och
groddjur. Mårhund kan också
sprida farliga sjukdomar som rabies
och rävens dvärgbandmask. Genom
att fanga in och sterilisera djuren,
sätta en sändare på dem och släppa
ut dem igen lockar de till sig sina
artfränder som sedan kan fångas in
eller skjutas utan att de förökar sig.
Resultatet av bekämpningen har hit-
tills varit lyckad och man har lyckats

begränsa spridningen till norra Sve-
rige. Mårhund är aldrig påträffad i
Jönköpings län.

NATIONELL LISTA

Artdatabankens arbete med att
riskklassificera vilka främmande
arter som utgör störst risk pågår.
Resultatet av arbetet, det vill säga
en svensk förteckning över invasiva
främmande arter, kommer att publi-
ceras hösten 2018. Gemensamt för
de främmande invasiva arterna är
att de kommer från områden med
liknande klimat som Sverige. Där
finns också parasiter och konkur-
renter som håller populationerna
i schack, något som saknas här.
Ett hett tips är att blomsterlupi-
nen kommer med på den svenska
listan liksom parkslide, sjögull och
vresros.

Blomsterlupinen är omtyckt av
många under blomningen men när
den sprider sig längs vägkanterna
konkurrerar lupinen ut den varie-
rande naturliga floran och endast ett
fåtal arter klarar av att leva vidare.
Lupinen, som den ärtväxt den är,
binder luftkväve och ökar närings-
halten i de ofta magra vägskäring-

Vattenpest

Parkslide

arna. Många av våra viktiga pollinere är specialister och starkt knutna till enstaka arter, en mångfald av blommande växter ger också en mångfald av pollinere.

Parkslide spider sig ganska långsamt men kan ge upphov till svåra skador. Den får flera meter djupa rötter och är svår att gräva bort. En enda liten rotbit kan ge upphov till en ny planta. Den växer igenom asfalt och kan spräcka husgrunder. I Storbritannien och Irland finns utrotningspatruller som bekämpar med djupgrävning, gift och täckning. Där kan du inte ens teckna hemförsäkring om det växer parkslide i trädgården. I Japan där den förekommer naturligt används både skott och rötter i matlagning. Parksliden innehåller också en kraftigt antiåldrande substans, kanske tur det då det verkar ta en hel människoålder att utrota den.

Sjögull är en vacker prydnadsväxt för dammar men sprider den sig till naturen kan den omöjliggöra bad och sjöfart i grunda sjöar. Den täcker vattenytan med sina näckrosliknande blad över flera hundra kvadratmeter i Hokasjön. I Litauen där

den finns naturligt är den däremot rödlistad. Täckning kan vara enda sättet att bekämpa den. Att försöka skörda eller slå av den ökar bara risken att den sprider sig nedströms med hjälp av rotsläende växtdelar.

Vresrosen kom från nordöstra Asien med Linnés lärjunge Carl Peter Thunberg. Den har länge använts för att binda sand i dynoråden. Dess ljuvliga doft och goda nypon gör den omtyckt men den har också en otrolig förmåga att sprida sig. Rotskotten kan bli upp till 10 meter långa. Den är en av de svåraste invasiva arterna i södra Sverige. När den breder ut sig skadar strandfågellokalerna vid kusterna. Kommunen har lagt ner ett stort arbete med att försöka utrota täta bestånd av vresrosor på sandstranden i Jönköping. Trots att den är så invasiv och det finns betydligt beskedligare hybrider säljs den fortfarande av plantskolor.

RAPPORTERA FYND

Om du hittar något som du misstänker är en främmande invasiv art kan du rapportera in den. Har du en invasiv trädgårdsväxt på din tomt

bör du se till att den inte sprider sig utanför tomten. Hittar du en invasiv främmande art på någon annans mark bör du meddela Länsstyrelsen eller rapportera ditt fynd till artportalen. Du kan också rapportera direkt till naturvårdsverket. ■

Kontaktperson för invasiva arter på Länsstyrelsen är Linda Griffiths, telefon 010-223 63 71, e-post: linda.griffiths@lansstyrelsen.se.

ARTPORTALEN

Artportalen är en webbplats där du kan söka efter och rapportera fynd av djur, växter och svampar i Sverige. Artportalen är ett viktigt verktyg där allmänheten kan hjälpa naturvård och forskning att få ökad kunskap om arters utbredning i naturen.

Läs mer på www.artportalen.se

Äggstra goda recept

Pannkakor

Foto Joacim Törnblom

INGREDIENSER

3 st ägg
6 dl mjölk
2,5 dl vetemjöl
0,5 tsk salt
1 msk smör
smör, till stekning

GÖR SÅ HÄR

1. Vispa ihop ägg och hälften av mjölken i en bunke.
2. Tillsätt vetemjöl och salt lite i taget. Vispa tills smeten är jämn och blanda sedan i resten av mjölken och smält smör. Låt smeten vila i kylskåp i 30 minuter.
3. Bryn lite smör i en pannkakslagg (alternativt plättlagg för plättar). Häll i cirka 1 dl smet och vicka lätt på laggen så att smeten fördelas till ett jämnt tunt lager.
4. Vänd på pannkakan när smeten har stelnat så att den får färg på båda sidor. Lagg de färdiga pannkakorna på ett serveringsfat och servera med sylt, bär och glass eller grädde.

GUBBRÖRA

INGREDIENSER

3 ägg
100 g ansjovis
1 röd lök
dill, färsk
grovmalen svartpeppar
2 msk crème fraiche,
rågade
ekologisk citron, zest

GÖR SÅ HÄR

1. Koka äggen i 8 minuter och låt svalna.
2. Hacka lök, dill och ansjovis, spara spadet i burken, och blanda i en skål.
3. Peppra.
4. Skala och hacka äggen grovt och blanda försiktigt runt med ansjovis-, dill- och lökhack.

Smaka av om det behövs lite mer ansjovisspad.

5. Tillsätt 2 rågade matskedar crème fraiche och rör om försiktigt. Låt röran stå och dra lite, blir godast så.
 6. Strö över citron zest före servering.
- Servera på ett gott knäckebröd.

FRANSK OMELETT MED SVAMPFYLLNING

INGREDIENSER

2-3 st ägg
2 msk vatten
Salt, efter smak
Vitpeppar, efter smak
smör
100 g svamp, skivad
50 g ost

GÖR SÅ HÄR

1. Vispa äggen lätt med gaffel och tillsätt vatten, salt och peppar.
2. Häll blandningen i en stekpanna med lite smör eller olivolja och stek i några minuter tills omeletten tjocknar och blir fast.
3. Fräs den skivade svampen i smör i en stekpanna.
4. Häll över smeten och grädda färdigt omeletten.

POCHERAT ÄGG

INGREDIENSER

1 dl ättikspirit
3 dl vatten
4 ägg

GÖR SÅ HÄR

1. Fyll en bunke med ättikspirit och vatten. Knäck försiktigt ett ägg i taget i skålen. Låt äggen ligga i vätskan 5 min.
 2. Koka upp rikligt med vatten i en stor kastrull. Stjälp försiktigt ägg och vätska i det kokande vattnet. Låt äggen sjuda 3-4 min. Ta upp äggen med en hälslev, sänk dem snabbt i en skål med kallt vatten. Låt dem rinna av på hushållspapper.
- Servera gärna tillsammans med exempelvis en räksallad eller en laxrätt.

Äggsallad

Foto Joacim Törnblom

INGREDIENSER:

6 ägg
1 burk kapris (100 g)
1 dl majonnäs
1/2 dl gräddfil
1 msk grov skånsk senap
1 msk finriven pepparrot
2 msk finhackad dill

GÖR SÅ HÄR

1. Hårdkoka äggen och spola dem kalla i kallt vatten.
2. Låt kaprisen rinna av. Blanda den med majonnäs, gräddfil, senap, pepparrot och dill.
3. Skala och skär äggen i klyftor. Vänd ner dem i såsen. Låt stå i kylen fram till servering.

Smått och gott från länet

TRANSPORT AV DRÄKTIGA NÖT- KREATUR

Veterinärer på slakterierna skickar fortfarande in många informationer till Länsstyrelsen om att det skickats högdräktiga kor eller kvigor till slakt. En dräktig ko eller kviga får inte transporteras om hon har gått längre än 90 procent av dräktigheten (enl EU:s transportförordning). En normal dräktighet är 282 dygn, plus/minus tio dygn. Räkna därför att den tidigast tänkbara normala kalvningen kan vara 272 dygn efter seminering/betäckning/ihopsläppning med tjur. Gränsen för att transportera dräktiga djur blir därför 244 dagar in i dräktigheten (90 procent av 272 dygn).

Är du osäker på betäckningsdatum eller om dina hondjur är dräktiga är det lämpligt att göra en dräktighetsundersökning innan du skickar djuren till slakt. De som skickat nötkreatur som gått längre än 244 dygn i dräktigheten till slakt blir rutinmässigt åtalsanmälda av Länsstyrelsen.

Du har väl ID-märkt och registrerat din hund?

Alla svenska hundar ska vara id-märkta och registrerade i Jordbruksverkets centrala hundregister. Enklast är att göra en anmälan via Jordbruksverkets e-tjänst på deras hemsida. I registret ska det finnas uppgifter om varje hund och om vem som äger den. Du ska också anmäla när en hund byter ägare eller avlivas.

Höjda miljöersättningar 2018

Enligt ett beslut från regeringen höjs några miljöersättningar från 2018. Detta görs i förhoppning om att öka antalet betande djur och därmed uppnå en högre miljönytta.

- Slätterängar med särskilda värden, 5500 kr/hektar (tidigare 4500 kr)
- Skogsbete, 3500 kr/hektar (tidigare 2500 kr)
- Mosaikbete/Gräsfattig mark 2700 kr/hektar (tidigare 1700 kr)
- Alvarbete, 1400 kr/hektar (tidigare 1000 kr)

Djurskyddsregler

Det har kommit nya djurskyddsbestämmelser för nötkreatur, getter, får, grisar, fjäderfä och kaniner i lantbruket. För de flesta djurslagen är det inga större skillnader mot tidigare bestämmelser.

Har du några av dessa djurslagen, kika in på jordbruksverkets hemsida och läs vad som gäller för din djurhållning. www.jordbruksverket.se, sök på respektive saknummer.

DJURSLAG	SAKNUMMER
----------	-----------

Nötkreatur	L 104
Grisar	L 106
Får	L 107
Getter	L 109
Fjäderfä	L 111
Kaniner	L 112

TIPSA OSS!

Vi vill gärna ha dina synpunkter. Vad vill du läsa om i Förvetet? Kontakta oss på redaktionen.

✉ lars.sandberg@lansstyrelsen.se

SVERIGES MILJÖMÅL

SVERIGES MILJÖMÅL OCH AGENDA 2030

Drivkraft för tillväxt och utveckling

Välkommen till en konferens om miljö, regional tillväxt och hållbar utveckling, för personer i ledande positioner från näringsliv och offentlig verksamhet.

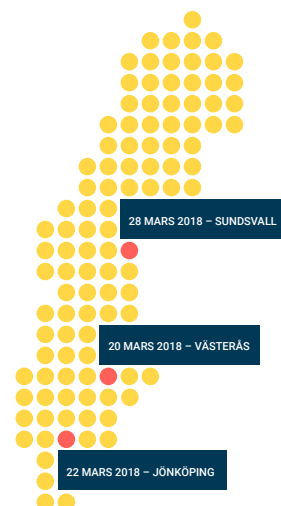
Konferensen äger rum i Jönköping på Kulturhuset Spira den 22 mars, kl. 9-16

PÅ KONFERENSEN FÅR DU:

- Diskutera aktuella frågor om miljö och Agenda 2030 samt ledarskapets betydelse för tillväxt och hållbar utveckling.
- Verktyg för hur näringsliv och offentlig verksamhet kan arbeta tillsammans kring dessa frågor.
- Inspiration av lärande exempel och aktuell information om statliga finansieringsformer och regeringens uppdrag till regionala aktörer att integrera klimat och miljö i tillväxtarbetet.

ANMÄLAN

Anmäl dig på Länsstyrelsens webbplats.

JÖNKÖPING 22 MARS 2018

Helena Jonsson och Agneta Jansmyr hälsar välkomna till konferensen

HELENA JONSSON
Landshövding,
Jönköpings län

AGNETA JANSMYR
Regiondirektör,
Region Jönköpings län

GÖRAN CARSTEDT
Ekonomie doktor och expert inom ledarskap och organisationers lärande och förändring
Ledarskap för en hållbar framtid

PER SIMONSSON
Managing Director,
Sustainable Business Hub
På väg mot ett hållbart samhälle och nya affärsmöjligheter

ULRIKA LIV
Kommunikationschef och ansvarig för samordning av hållbarhetsfrågor, OBOS Sverige AB
Varför innovation och nytänkande är en förutsättning för en god hållbarhetsstrategi

TIM BROOKS
Avdelningschef, Tillväxtverket
Grön tillväxt, bra för företagets konkurrenskraft

KRISTINA JONÄNG
Regionråd, Västra Götalandsregionen
En fossiloberoende region och en giftfri sjukvård

KONFERENSEN I JÖNKÖPING ARRANGERAS I SAMARBETE MED KLIMATRÅDET JÖNKÖPINGS LÄN OCH REGION JÖNKÖPINGS LÄN.

POSTENS GRUPPREKLAM
TILL JORDBRUKARE I JÖNKÖPINGS LÄN

Tillsammans utvecklar vi

FRAMTIDENS LANDSBYGD

www.framtidenslandsbygd.se